

MICHAIL GROBMAN

**PAINTINGS
DRAWINGS
PRINTS**

This exhibition was organized in cooperation
with the Ministry of Absorption

THE TEL AVIV MUSEUM • H. RUBINSTEIN PAVILION • DEC. 71 - JAN. 72

Michail Grobman :

From Russian Folk Tradition to the Shores of the Jewish State

Investigators of bird migrations place bands on the birds' legs on which they mark the name of the place they come from and the date the birds flew away. One of the first swallows to have reached us this autumn is the painter Michail Grobman from the U.S.S.R., who arrived in Israel with a score of interesting paintings in his portfolio. The source of his inspiration is the popular Russian tradition of colorful prints — the "lubok" folk art, some naive, some poetic according to the style of their often anonymous creators. Michail Grobman looked at them, liked them, and absorbed some of their characteristics. Although he mainly uses tempera, gouache and watercolor, he does not neglect the mixed media either, using monotype and oil-pastel, monotype and gouache and colored lithographs. The material on which he paints is mainly cardboard and paper, and also since his arrival in Israel in October, parchment.

Grobman began his creative life as a poet and writer, but has devoted himself to painting since the late fifties. He was outstanding in the Moscow avant-garde group which existed on the fringe of the organizational establishment of the official Artists' Union. After exhibiting his pictures the later prepared the way for Grobman's acceptance into the Artists' Union of the U.S.S.R. He also did a great deal of work on children's books, and traces of this activity are apparent in many of the paintings exhibited here.

In effect the sources which inspired him — the varied folk prints — did not arouse angry opposition in official circles, despite the basis of fantasy in his work, since the legendary creatures in them are not alien to the spirit of traditional Russian poetry. Even though the proponents of Socialist realism did not approve of them, they did not see in them a willful negation of the principles of Marxism, and it may be assumed that they viewed his style with a degree of tolerance, since he was accepted into the Artists' Union. But at the same time it should be noted that the shows in which he participated, either alone or as part of a group, took place in special places : in the "Udarnik" cinema, the "Romantics" coffee shop, the Patent Institute, the concert hall of the "Sovietskaya" hotel, in a rest home, in the Institute for Workers' Hygiene and Professional Diseases, but also in the Dostoiyevsky Museum, in the Artists' House, and in the "Manège" Central Exhibition Hall. Beginning in 1969, he also took part in group shows in Florence, Stuttgart, Barcelona, Cologne, Lugano, Zurich and Avignon.

Grobman's world is one of legend and poetry and it is inhabited by imaginary creatures ; winged fish, flowers turning into birds and birds into flowers, flowers into fish and fish into anthropomorphic creatures. Grobman's sensual "Russalki", "the goddesses of water and forest" create a magical atmosphere. There is also a naive element in the insertion of dedications and texts into the picture itself (exactly like the "lubok" prints). For example, in the body of the paintings "The Eternal Journey" at the bottom, the painter wrote "The Eternal Journey, painted by Michail Grobman, August 18, 1967, in Moscow, dedicated to Yankel". Similarly, he paints a huge butterfly "mounted" by two red stripes, and in a childish handwriting he marks "The butterfly was caught by Vitaly Stesin". The signature is below and the date, 1966, on the bottom right.

There is something naive and sensitive at the same time in Michail Grobman's work, and there is something folklorish and childish in his curly and dotted decorations. In fact, in the titles he gives his paintings there is an atmosphere of magic and poetry : "The Enchanted Lake", "Landscape with a Nymph", "Magic Crystal Ball", "Landscape with an Angel", "The Owner of the Garden (The Soul of the Garden)", "Ascent to Heaven", "Black Sun". All this is far from Socialist realism, but at the same time is deeply rooted in the Russian tradition. It also has roots in far-off Jewish memories from childhood days.

His trees are stylized, decorative ; his animals are like kiln-baked clay toys, or like the honey cakes decorated with colored sugar which were sold, in my childhood, at fairs and on market days in the towns and villages of Russia. In his landscapes one can see sentry boxes behind rounded hills and Chagall-like wooden fences. Sailboats, gaily decorated in honor of a festival, anchor in his rivers, and monsters, part fish and part lizard, resembling grass-hoppers, spread their fins like fans, bringing fresh breezes into the naive childish rural serenity.

Here and there Jewish motifs appear. The figure of a bearded Jew appears in several variations, bearing "neutral" titles such as "Gardener", "Tinsmith", and "Night Guard", but also as "Talmudist", and there is "Sukkoth" and "Jewish Winter" which were painted in 1964. Two years later Michail Grobman painted "Jewish Happiness".

The illustrative element is still apparent in these paintings so far removed from reality. But now comes 1971 : his style remains anchored in the artists's imaginary world, but the subjects change : "The Mediterranean", "Next year in Jerusalem", "Let My People Go"... a new world, new landscape, new experiences and the strongest of them the confidence of the artist's feeling : I am among my people...

DR. HAIM GAMZU

Director, Tel Aviv Museum

THE ARTIST ABOUT HIMSELF

My father was a Jew from Bessarabia, my mother a native of Lithuania. In 1939, when I was born, my parents were living in Moscow and my father was working as a chemical engineer. I don't remember the time of hunger and wandering during the war years. My memories begin at the age of 4, when the population was evacuated to Siberia. Most of my relatives were killed by the Germans. My paternal grandparents were also shot by the Germans and they are buried in a mass grave in Dobussary.

The spiritual milieu in which my consciousness crystallized consisted of my mother's memories of Jewish life in the Ukraine, of the years of revolution and civil war, of pogroms against the Jews, of small psychological events and of feelings of hope. Jewish legends and bible stories made a deep impression on me. My imagination absorbed Pushkin's poems as mysterious stories from Jewish life.

I began to write poetry at 14, and later prose, including articles for newspapers, and I also painted a little. I was active in literary life.

After 1959 I turned more and more to painting and I joined the "leftist" group among Moscow's artists. These were the years when the avant-garde art first appeared in Russia.

At the same time, in order to support my family, I worked as a construction worker, hospital orderly, and designer.

I made many trips in the Ukraine, Russia, the Caucasus, Siberia and Central Asia. Between the years 1964—1965 I wrote stories for children. Since 1965 I did many illustrations for books and magazines. About the same time the Czechoslovakian art press started publicizing in the West regular information about developments in the artistic avant-garde in Moscow. The Artists' Union in Moscow began to exhibit my works in 1965, and in 1967 I was accepted as a member of the Artists' Union of the U.S.S.R. Since 1965, my works have been included in exhibitions of non-official avant-garde art in Moscow, which were held outside the U.S.S.R.

On October 3, 1971 I immigrated to Israel with my wife and two children.

MICHAIL GROBMAN

Mevasseret Zion, November 23, 1971

ONE-MAN EXHIBITIONS

- 1959 — Mochina Institute of Crafts (formerly of Shtiglitz), Leningrad
- 1956 — Energetti Institute, Moscow
 - Institute of History, by the Soviet Academy of Sciences
 - Municipal Theater of Usti-on-Orlitz, Czechoslovakia
- 1966 — Institute of Project Engineering, Moscow

GROUP EXHIBITIONS

- 1962 — Udarnic Theater, Moscow
- 1963 — Dostoiyevsky Museum, Moscow
 - “The Romantics” Coffee Shop, Moscow
- 1964 — Patent Institute, Moscow
- 1965 — Artist’s House, Moscow
 - Professional Union’s Club, Usti-on-Orlitz, Czechoslovakia
- 1966 — Concert Hall of the “Sovietskaya” Hotel, Moscow
 - Bureau of Art Exhibitions, Zopot, Poznan, Szczecin, Poland
 - Institute of Workers’ Hygiene and Professional Disease, Moscow
 - Artist’s House, Moscow
- 1967 — Art Workers’ Center, Moscow
 - Artist’s House, Moscow
 - Central Showrooms “Manège”, Moscow
- 1968 — Art Workers’ Center, Moscow
 - Art Gallery. Ostrov-on-Oje, Czechoslovakia
 - Artist’s House, Moscow
- 1969 — Pananti Gallery, Florence
 - Behr Gallery, Stuttgart
 - 8th “Joan Miro International Prize of Painting” exhibition, Barcelona
 - Gmurzynska Gallery, Cologne
 - L’oeil écoute, Palais des Papes, Avignon
- 1970 — Musee di belle Arti, Lugano
 - 9th “Joan Miro International Prize of Painting” exhibition, Barcelona
 - Kontakt Galerie La Fournière, Zurich

ILLUSTRATIONS

Moisse Kulbak : "Poems", published by "Hudoszestvennaia Litteratura"

Michel Peissel : "The Lost World of Quintana Roo", published by "missl".

Various illustrations in the Russian press, among them in "Niva", "Znanie sila", "Spoutnik", "Nauka i Religia" and others.

POEMS AND ARTICLES

Five poems signed "Michail Russalkin" in "Vozdushnye Puti" Almanach 4, New York 1965. Four poems signed "G.D.E." in "Novyi Journal" Vol. 80, New York, 1965. (In Russian).

Articles on Moscow Painters in "Vytvarná Práce" and "Plamen", Prague 1966, 1967 (In Chech).

ABBREVIATED BIBLIOGRAPHY

Michail Grobman's name appears in many articles on avant-garde art in the U.S.S.R. that have been published in Europe. Among others, he is mentioned in : Vitvarne Umeni (Prague, Oct. 1965), The Sunday Times Magazine (London, Nov. 6, 1966), Opus International (Paris, Dec. 1967) La Biennale di Venezia (No. 62, 1967), Das Kunstwerk (Germany, March 1967), Jardin des Arts (Paris, July-August 1971) and Chroniques de l'art Vivant (Paris, Sep. 1971).

Grobman's name is also included in a book by L. Réau and J.R. Moulin : "L'Art Russe", published by "Marabout", Paris, 1968, and in a book by D. Koniczny : "Hledani Tvaru", published by "Sviet Sovieta", Prague, 1968.

COLLECTIONS

Regional Gallery, Tyoman, U.S.S.R.

Many private collections in the U.S.S.R., Czechoslovakia, U.S.A., Italy, Switzerland, and England.

CATALOGUE

PAINTINGS

1. Following Hagar (Desert), 1962
Gouache on cardboard, 52×75
2. End of the Romanov Czarist Dynasty, 1962
Tempera and collage on cardboard, 32×74
3. The Enchanted Lake, 1962—64
Gouache on cardboard, 51×75
4. Whale, 1964
Tempera on cardboard, 50×70
5. Landscape with a Nymph, 1964
Tempera and gouache on cardboard, 70×49
6. The Golden Wing, 1964
Tempera on cardboard, 47×54
7. Landscape with Black Panther, 1964
Tempera on cardboard, 47×35
8. The Red Demon, 1964
Tempera on cardboard, 37×31
9. Memories, 1965
Tempera on cardboard, 80×60
10. Memory, 1965
Tempera and gouache on cardboard, 75×55
11. Winged Goblet, 1965
Tempera on cardboard, 65×50
12. Forest Duck, 1965
Tempera and gouache on cardboard, 47×62
13. Sleeping Rhinoceros, 1965
Tempera on cardboard, 55×46
14. Porcelain Man, 1965
Tempera on cardboard, 53×44
15. Dead Head, 1965
Tempera and gouache on cardboard, 45×35
16. Night Pasture, 1965
Tempera and gouache on cardboard, 40×30
17. Grobman's Horse, 1965
Tempera and gouache on cardboard, 30×40
18. Ascent to Heavens, 1965
Tempera on cardboard, 50×15
19. Russian Winter, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 85×48
20. Winter Festival, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 55×71
21. Stesin's Butterfly, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 47×62
22. Dedicated to the Painter Yakovlev, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 62×47
23. Aquarium, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 47×54
24. Electric Bird, 1966
Tempera on cardboard, 53×44
25. Landscape with an Angel, 1966
Tempera and gouache on cardboard, 47×33
26. Seascape in Moonlight, 1966
Gouache and tempera on cardboard, 39×30
27. Black Sun, 1967
Tempera on cardboard, 40×30
28. Direction : Death, 1967
Tempera on cardboard, 40×30
29. Eternal Journey, 1967
Tempera and gouache on cardboard, 30×40
30. Tiger, 1967
Tempera on cardboard, 30×40
31. Evening Swin, 1967
Tempera on cardboard, 30×40
32. Metamorphosis, 1968
Tempera on cardboard, 48×32
33. Black Plant, 1968
Tempera on cardboard, 48×17
34. Magic Crystal Ball, 1970
Tempera on cardboard, 50×56

35. Vow, 1970
Watercolor on paper, 59 × 42
36. The Destruction of Jerusalem, 1970
Watercolor on paper, 59 × 42
37. Let my People Go, 1971
Watercolor on paper, 50 × 70
38. Next Year in Jerusalem, 1971
Watercolor on paper, 50 × 70
39. Blessing, 1971
Watercolor on paper, 50 × 70
40. Mediterranean, 1971
Tempera and gouache on cardboard, 40 × 30
41. War, 1971
Watercolor on parchment, 23 × 33
42. Return, 1971
Watercolor on parchment, 23 × 33

DRAWINGS AND PRINTS

43. The Ancient Sin, 1962
Monotype and oil-pastel on paper, 42 × 53
44. The Creation, 1963
Monotype and oil-pastel on paper, 53 × 42
45. Still Life (Bottle and Fish), 1963
Monotype and oil-pastel on paper, 53 × 42
46. Winged Bull, 1963
Monotype and oil-pastel on paper, 42 × 53
47. The Fisherman's Tree, 1963
Mixed media on paper, 53 × 42
48. At the Edge of the World, 1963
Monotype and oil-pastel on paper, 42 × 53
49. Wolf-Rhinoceros, 1963
Monotype and oil-pastel on paper, 42 × 53
50. Owner of the Garden (Soul of the Garden), 1964
Monotype and oil-pastel on paper, 53 × 42
51. Brown Rooster, 1964
Mixed media on paper, 42 × 53
52. Sukkoth (Feast of Tabernacles), 1964
Monotype on paper, 53 × 42
53. Talmudist, 1964
Monotype and gouache on paper, 53 × 42
54. Jewish Winter, 1964
Monotype and gouache on paper, 53 × 42
55. Gardener, 1964
Monotype and gouache on paper, 53 × 42
56. Tinsmith, 1964
Mixed media on paper, 53 × 42
57. Night Guard, 1964
Monotype and gouache on paper, 53 × 42
58. Dead Rooster, 1965
Indian ink and pen on paper, 42 × 60
59. Jewish Happiness, 1966
Indian ink and pen on paper, 43 × 61
60. Good Jewish Demon, 1966
Indian ink and pen on paper, 60 × 42
61. Night of 1970, 1970
Colored lithograph on paper, 45 × 38
62. The Guarded Tree, 1970
Colored lithograph on paper, 43 × 35
63. Summer of 1970, 1970
Colored lithograph on paper, 43 × 34
64. Sea, 1970
Colored lithograph on paper, 36 × 33
65. Blessing of Misfortune, 1970
Colored lithograph on paper, 38 × 30
66. Land at Night, 1970
Colored lithograph on paper, 37 × 32
67. Earth, 1971
Lithograph on paper, 42 × 39

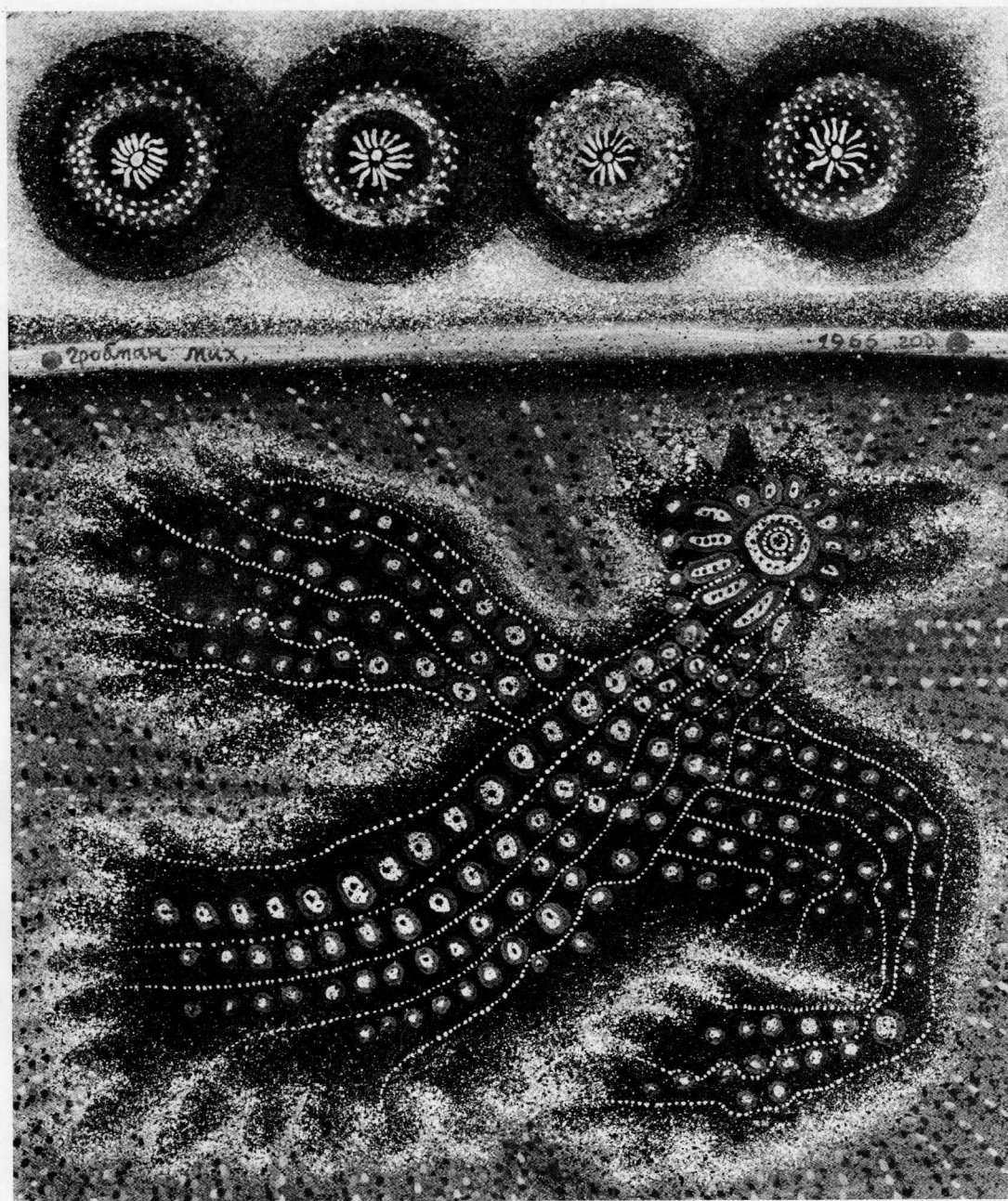

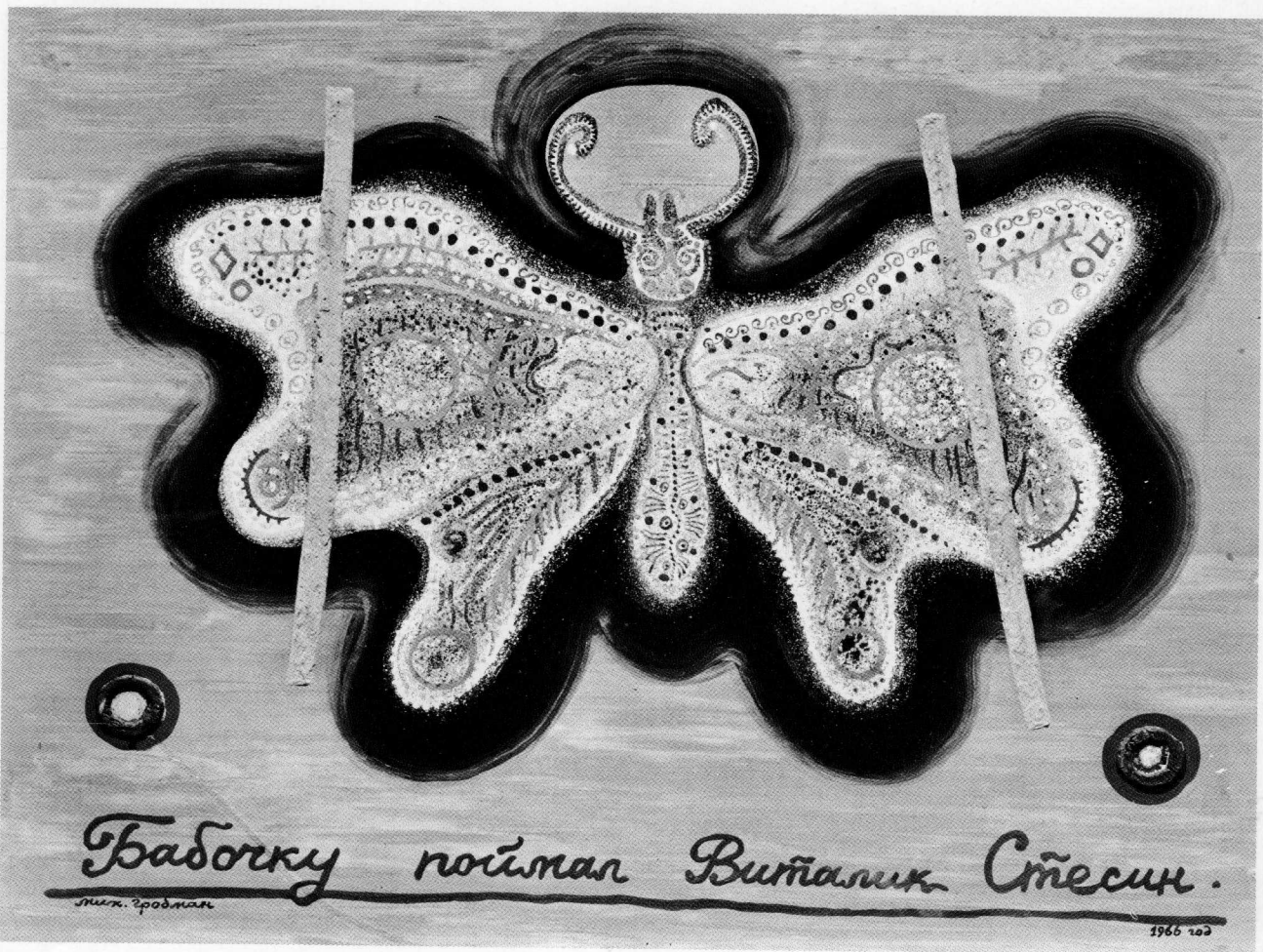
Вечное путешествие. Рисованное Михаилом Громовым 18 августа 1967 года в Москве, посвящено Янке.

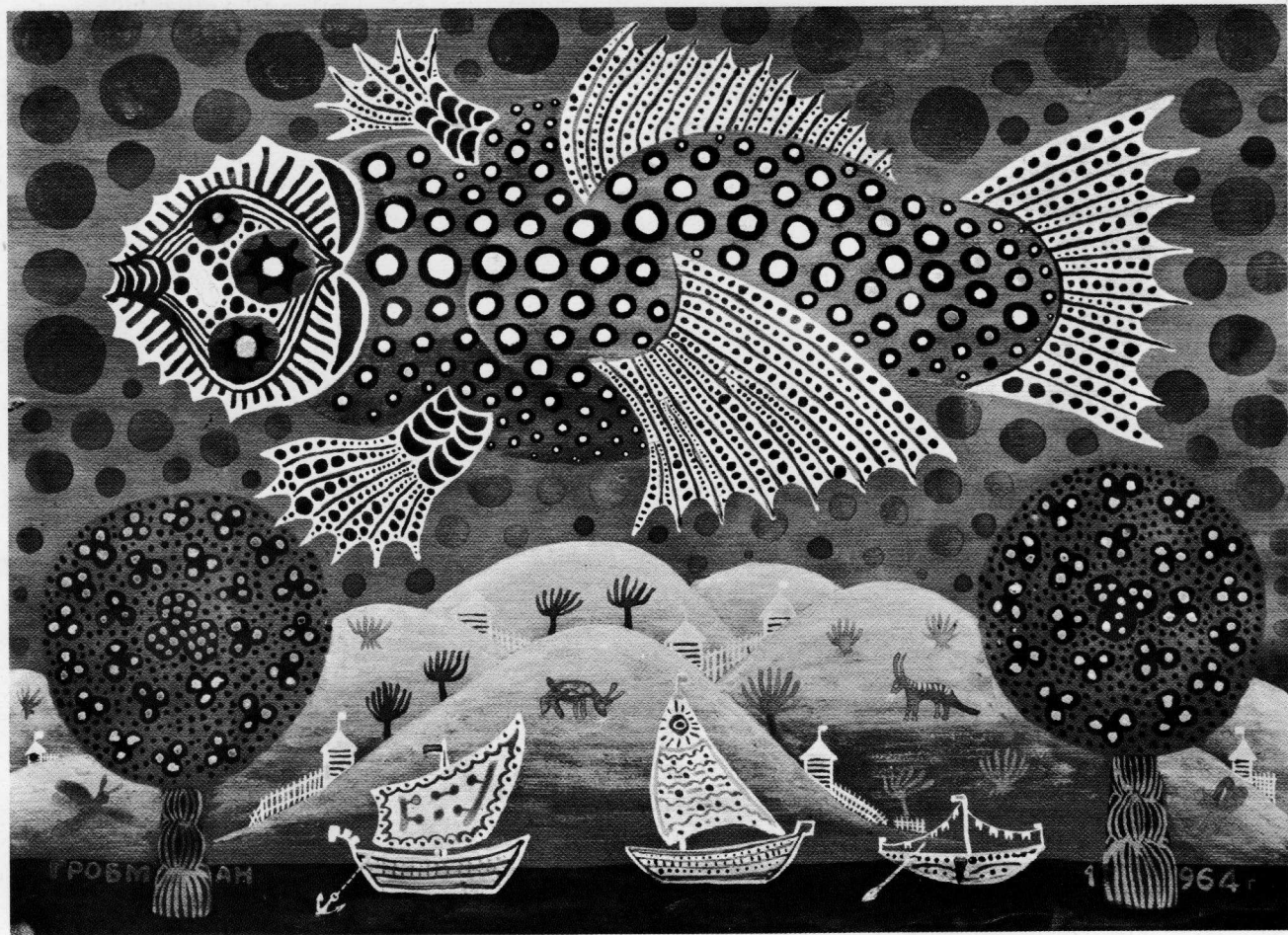
МИХ. ГРОБМАН

1967 ГОД АПРЕЛЬ

- 39. ברכה, 1971
צבעי-מים על נייר, 50 × 70
- 40. הים התיכון, 1971
טמפרה וגואש על קרטון, 40 × 30
- 41. מלחמה, 1971
צבעי-מים על קלף, 23 × 33
- 42. שיבה, 1971
צבעי-מים על קלף, 22 × 33

- 35. נדר, 1970
צבעי-מים על נייר, 59 × 42
- 36. חורבן ירושלים, 1970
צבעי-מים על נייר, 59 × 42
- 37. שלח את עמי, 1971
צבעי-מים על נייר, 50 × 70
- 38. לשנה הבאה בירושלים, 1971
צבעי-מים על נייר, 50 × 70

רישומים והדפסים

- 55. גנון, 1964
מונוטיפ וגואש על נייר, 53 × 42
- 56. פחח, 1964
טכניקה מעורבת על נייר, 53 × 42
- 57. שומר-לילה, 1964
מונוטיפ וגואש על נייר, 53 × 42
- 58. תרנגול מת, 1965
צפורן ודיות על נייר, 42 × 60
- 59. אושר יהודי, 1966
צפורן ודיות על נייר, 43 × 61
- 60. שד יהודי טוב, 1966
צפורן ודיות על נייר, 60 × 42
- 61. לילה בשנת 1970, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 45 × 38
- 62. העץ המובטח, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 43 × 35
- 63. קיץ 1970, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 43 × 34
- 64. ים, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 36 × 33
- 65. המברך על הרע, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 38 × 30
- 66. ארץ לילית, 1970
ליתוגראפיה צבעונית על נייר, 37 × 32
- 67. האדמה, 1971
ליתוגראפיה על נייר, 42 × 39

- 43. החטא הקדמון, 1962
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 42 × 53
- 44. בריאת העולם, 1963
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 53 × 42
- 45. טבע-דומם (בקבוק ודג), 1963
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 53 × 42
- 46. פר מכונף, 1963
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 42 × 53
- 47. עץ הדייג, 1963
טכניקה מעורבת על נייר, 53 × 42
- 48. בקצה האדמה, 1963
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 42 × 53
- 49. זאב-קרנף, 1963
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 42 × 53
- 50. בעלת הגן (נשמת הגן), 1964
מונוטיפ ופאסטל-שמן על נייר, 53 × 42
- 51. תרנגול חום, 1964
טכניקה מעורבת על נייר, 42 × 53
- 52. חג הסוכות, 1964
מונוטיפ על נייר, 53 × 42
- 53. לומד גמרא, 1964
מונוטיפ וגואש על נייר, 53 × 42
- 54. חורף יהודי, 1964
מונוטיפ וגואש על נייר, 53 × 42

קטלוג

- 18. עלייה השמימה, 1965
טמפרה על קרטון, 15 × 50
- 19. חורף רוסי, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 48 × 85
- 20. חג חורפי, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 71 × 55
- 21. הפרפר של סטסין, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 62 × 47
- 22. הקדשה לצייר יאקובלב, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 47 × 62
- 23. אקוואריום, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 54 × 47
- 24. ציפור חשמלית, 1966
טמפרה על קרטון, 44 × 53
- 25. נוף עם מלאך, 1966
טמפרה וגואש על קרטון, 33 × 47
- 26. נוף ים בליל ירח, 1966
גואש וטמפרה על קרטון, 30 × 39
- 27. שמש שחורה, 1967
טמפרה על קרטון, 30 × 40
- 28. הכוון : מוות, 1967
טמפרה על קרטון, 30 × 40
- 29. המסע הנצחי, 1967
טמפרה וגואש על קרטון, 40 × 30
- 30. נמר, 1967
טמפרה על קרטון, 40 × 30
- 31. שיט ערב, 1967
טמפרה על קרטון, 40 × 30
- 32. גלגולים, 1968
טמפרה על קרטון, 32 × 48
- 33. צמח שחור, 1968
טמפרה על קרטון, 17 × 48
- 34. גביש קסמים, 1970
טמפרה על קרטון, 56 × 50

ציורים

- 1. בעקבות הגר (מדבר), 1962
גואש על קרטון, 75 × 52
- 2. קץ שושלת הצארים לבית רומאנוב, 1962
טמפרה וקולאז' על קרטון, 74 × 32
- 3. האגם המכושף, 1962—64
גואש על קרטון, 75 × 51
- 4. לויתן, 1964
טמפרה על קרטון, 70 × 50
- 5. נוף עם אלילת המים, 1964
טמפרה וגואש על קרטון, 49 × 70
- 6. כנף הזהב, 1964
טמפרה על קרטון, 54 × 47
- 7. נוף עם ברדלס שחור, 1964
טמפרה על קרטון, 35 × 47
- 8. השד האדום, 1964
טמפרה על קרטון, 31 × 37
- 9. זכרונות, 1965
טמפרה על קרטון, 60 × 80
- 10. זכרון, 1965
טמפרה וגואש על קרטון, 55 × 75
- 11. גביע מכונף, 1965
טמפרה על קרטון, 50 × 65
- 12. ברווז־היערות, 1965
טמפרה וגואש על קרטון, 62 × 47
- 13. קרנף ישן, 1965
טמפרה על קרטון, 46 × 55
- 14. איש חרסינה, 1965
טמפרה על קרטון, 44 × 53
- 15. ראש מת, 1965
טמפרה וגואש על קרטון, 35 × 45
- 16. מירעה לילה, 1965
טמפרה וגואש על קרטון, 30 × 40
- 17. סוסו של גרובמן, 1965
טמפרה וגואש על קרטון, 40 × 30

איורים וציורים

משה קולבאק : „שירים ופואימות“, הוצאת „חודוֹז'סטוונאיה ליטראטורה“.
מישל פסל : „עולמו האבוד של קינטאנה רו“, הוצאת „מיסל“.
איורים וציורים רבים בעתונות הרוסית, ביניהם ב„ניבה“, „זנאניא-סילה“, „ספוטניק“,
„נאוקה אי רליגיה“ ואחרים.

שירים ומאמרים

ברוסית. 5 שירים בחתימת „מיכאיל רוסאלקין“ ב„וודושיניא פוטי“, אלמנך 4,
ניו-יורק 1965. 4 שירים בחתימת „ג. ד. אי“ ב„נובי ז'ורנאל“, כרך 80, ניו-יורק 1965.
בצ'כית. מאמרים על ציירים ממוסקבה ב„וויטורנה פראצה“ ו„פלאמן“, פראג
1966, 1967.

ביבליוגרפיה מקוצרת

שמו של מיכאל גרובמן מופיע במאמרים רבים על האמנות החדשה בברית-המועצות
שראו אור באירופה החל משנת 1965. בין היתר, מוזכר שמו ב : „וויטורנה אומני“
(פראג, אוקטובר 1965), ה„סנדיי טיימס מגזין“ (לונדון, 6-11-66), „אופוס אנטר-
נאסיונאל (פאריס, דצמבר 1967), „ביאנאלה דה וונציה“ (מס. 62, 1967), „דאס
קונסטטורק“ (גרמניה, מרץ 1967), „ז'ארדן דז-אר“ (פאריס, יולי-אוגוסט 1971)
ו„כרוניק דה ל'אר וויוואן“ (פאריס, ספטמבר 1971).

כמו כן נכלל שמו של גרובמן בספרם של ל. ראו וז' ר. מולן : „האמנות הרוסית“,
שהופיע בהוצאת מאראבו, פאריס, 1968 ובספרו של ד. קוניצני „חלדני טבארו“
בהוצאת „סביאט סוביאטר“, פראג 1965.

אוספים

גלריה אזורית, טיומן, ברית-המועצות
אוספים פרטיים רבים בברית-המועצות, צ'כוסלובקיה, ארה"ב, איטליה, שווייץ
ובריטניה.

תערוכות יחיד

- 1959 — מכון למלאכת מחשבת ע"ש הפסלת מוחינה (מקודם: של שטיגליץ),
לנינגראד
1965 — מכון אנרגטי, מוסקבה
— מכון להיסטוריה של האקדמיה הסובייטית למדעים
— תיאטרון עירוני באוסט על אורליצי, צ'כוסלובקיה
1966 — מכון להנדסת פרויקטים, מוסקבה

תערוכות קבוצתיות

- 1962 — קולנוע אודארניק, מוסקבה
1963 — מוזיאון דוסטויבסקי, מוסקבה
— בית-קפה „רומנטיקאים“, מוסקבה
1964 — מכון הפאטנטים, מוסקבה
1965 — בית האמן, מוסקבה
— מועדון האיגוד המקצועי, אוסטי על אורליצי, צ'כוסלובקיה
— מועדון בית המרגוע, ליד מועצת המיניסטרים של ברה"מ, קראסנאיה
פאחרה
— בית התרבות בעיר מוסט, צ'כוסלובקיה
1966 — אולם הקונצרטים של בית-המלון „סובייטסקייה“, מוסקבה
— לשכת תערוכות האמנות, צופוט, פוזנאן, שצ'צ'ין, פולין
— מכון להגינה של העובדים ולמחלות מקצועיות, מוסקבה
— בית האמן, מוסקבה
1967 — הבית המרכזי של עובדי-האמנות, מוסקבה
— בית האמן, מוסקבה
— אולם התצוגות המרכזי „מאניז“, מוסקבה
1968 — מרכז עובדי-האמנות, מוסקבה
— הגלריה לאמנויות בעיר אוסטרוב על אוחז'ה, צ'כוסלובקיה
— בית האמן, מוסקבה
1969 — גלריה פאנאנטי, פירנצה
— גלריה באר, שטוטגארט
— תערוכה VIII, פרס בינלאומי של ציור ע"ש חואן מירו, בארצלונה
— גלריה גמורז'ינסקה, קלן
— „לאי אקוט“, ארמון האפיפיורים, אביניון
1970 — מוזיאון די בלה ארטי, לוגאנו
— תערוכה IX, פרס בינלאומי של ציור ע"ש חואן מירו, בארצלונה
— קונטאקט גלרי „לה פורניאר“, ציריך

קורות חיי

אבי — יהודי מבסראביה, אמי — ילידת ליטא. בשנת הולדתי, 1939, כבר ישבו הורי במוסקבה ואבי עבד כמהנדס כימאי. את תקופת הרעב והנדודים של שנות המלחמה אינני זוכר. התחלתי לעמוד על דעתי בגיל 4, בתקופת פינוי התושבים לסיביר. קרובי משפחתי נהרגו רובם בידי הגרמנים. סבי וסבתי, הורי אבי, אף הם נורו בידי הגרמנים ונקברו בקבר-אחים בדובוסארי.

הסביבה הרוחנית, בה נתגבשה תודעתי, היו זכרונותיה של אמי על חיי היהודים באוקראינה, על שנות המהפכה ומלחמת-האזרחים, על הפרעות ביהודים, על התרחשויות פסיכולוגיות זעירות ועל רחשי תקוות. רושם רב השאירו בלבי אגדות יהודיות וגלגולי סיפורי המקרא. שיריו של פושקין נקלטו בדמיוני כסיפורי מסתורין מחיי היהודים.

מגיל 14 התחלתי כותב שירים ולאחר מכן דברי פרוזה, מאמרים בעתונות, ואף ציירתי קצת. הייתי פעיל בחיי הספרות.

משנת 1959 הרביתי לצייר והצטרפתי לחוגי השמאל בקרב אמני מוסקבה. היו אלה שנות הופעתה של אמנות האוואנגארד החדשה ברוסיה.

במקביל לחיי יצירה אלה עבדתי כפועל-בניין, כסניטאר וכאמן-עיצוב. ערכתי מסעות רבים באוקראינה, ברוסיה, בקאווקאז, בסיביר, ובאסיה התיכונה. בשנים 65—1964 כתבתי סיפורים לילדים. משנת 1965 הרביתי לעבוד בענף האילוסטרציה לספרים ולכתבי-עת.

סמוך לאותו פרק-זמן התחילה העתונות האמנותית הצ'כית מפרסמת במערב, באורח שיטתי, ידיעות על המתרחש באוואנגארד האמנותי במוסקבה.

משנת 1965 התחילה אגודת הציירים במוסקבה מציגה את עבודותי בתערוכותיה, וב-1967 נתקבלתי כחבר באיגוד אמני ברית-המועצות.

משנת 1965 ואילך הנני משתתף בתערוכות האוואנגארד המוסקבאי הבלתי-רשמי באירופה המערבית.

ב-3 באוקטובר 1971 עליתי לישראל עם אשתי ושני ילדי.

מיכאל גרובמן

בתערוכות קבוצתיות בגלריות — בערים פלורנץ, שטוטגארט, ברצלונה, קלן, לוגאנו, ציריך ואביניון.

עולמו של גרובמן הוא עולם האגדה והפיוט והוא מאוכלס בבריות דמיוניות: דגים מכונפים, פרחים המתגלגלים בצפורים, הצפורים בפרחים, הפרחים בדגים, והדגים ביצורים דמויי-אדם... צפורה-האש ואלילות המים והיערות, ה"רור-סאלקי" החושניות של גרובמן יוצרות אוירה מאגית. יש גם אלמנט נאיבי ברי-שום ההקדשות והאירועים בגוף התמונה (ממש כמו בהדפסי ה"לובוק" הע-ממי); למשל בגוף הציור "המסע הנצחי" למטה, רושם הצייר: "המסע הנצחי, צוייר בידי מיכאל גרובמן, 18 באוגוסט 1967 במוסקבה, מוקדש ליאנקל". כמו כן מצייר הוא פרפר-ענק "מודבק" על-ידי שני פסים אדומים ובכתב-יד ילדותי הוא רושם — שוב בגוף התמונה: "את הפרפר צד ויטאליק סטסין"; חתימה מלמטה, תאריך "שנת 1966" למטה מימין.

יש משהו תמים ומעודן כאחד, ביצירותיו של מיכאל גרובמן, ויש משהו עממי-ילדותי בעיטוריו המסולסלים והמנוקדים. בעצם השמות שהוא נותן לציוריו יש אוירת קסם ופיוט: האגם המכושף, נוף עם אלילת-המים, לוייתן, גביש קסמים, נוף עם מלאך, ארץ לילית, בעלת-הגן (נשמת-הגן), עלייה השמימה, שמש שחורה, גלגולים... כל זה רחוק מן הריאליזם הסוציאליסטי, אך יחד עם זאת מושרש עמוק במסורת הרוסית ובזכרונות יהודיים רחוקים, מימי הילדות...

העצים שלו הם מסוגננים, דקורטיביים; החיות דומות לצעצועי הטיט השרוף בכבשן, ולעוגות-הדבש המעוטרות בסוכר-צבעוני, שהיו נמכרות, בילדותי, בירידים ובימי-שוק על דוכני התגרנים בכפרי ובעיירות רוסיה. בציורי הנוף שלו נראות מלונות-שומרים מאחורי לגבעות או לגדרות-הקרשים השאגאליות. ספינות-מפרש מקושטות כלקראת חג עוגנות בנהרות ומיפלצות ספק-דג ספק-לטאה דמויית חרגול פורשות סנפיריהן, כמניפה המרעננת במשבה את שלוות הנוף הילדותי התמים.

פה ושם מופיעים מוטיבים יהודיים, כמו דמות יהודי מזוקן, החוזר בכמה ואריאציות והנושא שמות "נייטראליים" כמו: "גנן", "פחח", "שומר-לילה", אך גם "לומד-גמרא", "חג-הסוכות" ו"חורף יהודי", שצויירו בשנת 1964. שנתיים אחריהם העלה מיכאל גרובמן על הנייר "אושר יהודי"...

האלמנט האילוסטרטיבי חולש עדיין על הציורים הללו הרחוקים מן המציאות. אך הנה באה שנת 1971: הסגנון נשאר עדיין מעוגן בעולמו הדמיוני של האמן, אך הנושאים משתנים: "הים התיכון", "לשנה הבאה בירושלים", "שלח את עמי"... עולם חדש, נופים חדשים, חוויות חדשות והחזקה שבהן היא תחושתו של האמן: בקרב עמי אני יושב...

ד"ר חיים גמזו

מנהל מוזיאון תל-אביב

מיכאל גרובמן: מן המסורת הרוסית העממית - אל חופי המדינה היהודית

חוקרי נדודיהן של צפורים קובעים טבעת על רגליהן עליה חרוטים: שם המקום ממנו הן באות, ותאריך הפרחתן למרחקים. אחת הסנוניות הראשונות שהגיעו אלינו בירחי סתו זה, הוא הצייר מיכאל גרובמן מברית-המועצות, אשר עלה ארצה ובאמתחתו חבילת ציורים מעניינים שמקור השראתם הוא במסורת הרוסית העממית של הדפסים ססגוניים, מהם נאיביים, מהם פיוטיים, הכל לפי סגנונו של יוצרם האלמוני — תכופות, אנו מתכוונים להדפסי ה"לובוק" העממי הרוסי. מיכאל גרובמן הסתכל בהם, אהב אותם וסיגל לעצמו כמה מתכונותיהם. אמנם עיקר הטכניקות בהן הוא משתמש הן טמפרה, גואש וצבע-מים, אך גם מטכניקה מעורבת אינו מונע ידו, כגון: מונוטיפ ופאסטל-שמן, מונוטיפ וגואש וליתוגראפיות צבעוניות. החומר עליו הוא מצייר הוא קרטון ונייר בעיקר, וגם... קלף מאז עלה באוקטובר האחרון ארצה.

את דרכו כיוצר התחיל גרובמן בתחומי השירה והפרוזה והחל מסוף שנות החמישים התמסר לציור, ובמשך העשור האחרון התבלט בחבורת האוואנ-גארד המוסקבאי אשר חי ויצר בשולי המימסד הארגוני של אגודת הציירים הרשמית. לאחר שהאגודה הציגה את תמונותיו, הוא התקבל כחבר איגוד אמני ברית-המועצות. הוא גם הרבה לעבוד בתחום הספרות לילדים, ועקבות מקצועו זה נראים גם ברבים מציוריו המוצגים בתערוכה זו.

למעשה המקורות מהם ינק — ההדפסים העממיים המגוונים — לא עוררו כנראה התנגדות זועמת בחוגים הרשמיים, למרות היסודות הפנטסטיים שב-יצירותיו, כיוון שהיצורים האגדתיים שבהן, אינם זרים לרוח השירה הרוסית המסורתית. אם כי חסידי הריאליזם הסוציאליסטי לא ראו את יצירותיו בעין יפה, הרי גם לא ראו בהן כפירה זדונית בעקרונות המרכסיזם, ויש לשער כי התייחסו אל סגנונו בסובלנות מסויימת. יחד עם זאת יש לציין שהתערוכות בהן הציג כיחיד או בקבוצות, נתקיימו במקומות מיוחדים במינם: בקולנוע "אודארניק", בבית-קפה "רומנטיקאים", במכון הפאטנטים, באולם הקונצרטים של מלון "סובייטסקייה", בבית-מרגוע, במכון להיגינה של העובדים ולמחלות המקצוע, אך גם במוזיאון פ.מ. דוסטויבסקי, בבית האמן, באולם התערוכות המרכזי "מאניז" — כל אלה במוסקבה. החל משנת 1965 הוא מופיע במערב

מיכאל גרובמן

ציורים

רישומים

הדפסים

תערוכה זו אורגנה בשיתוף פעולה
עם משרד הקליטה

מוזיאון תל-אביב • ביתן הלנה רובינשטיין • כסלו-טבת תשל"ב